

27^e jaargang
november 2024

Flinterwille



Vlinderwerkgroep Friesland

Nederlandse Entomologische Vereniging

VOORWOORD

Beste vlindervrienden,

Jullie kennen het allemaal wel: je loopt in de natuur op zoek naar iets bijzonders, maar na een paar uur kom je niet verder dan wat bonte zandoogjes en wat witjes. Of je gaat 's avonds met de lamp in een natuurgebied staan en om twee uur 's nachts zit het laken vol vlinders, maar die ene topper wil niet komen, je moet het doen met de "gewone" soorten. Maar ja, als je niet in de natuur op zoek gaat, komt die bijzondere waarneming natuurlijk ook nooit. Je zult er moeite voor moeten doen en er tijd in steken om zo nu en dan een topper tegen te komen.

Maar soms komt een bijzondere waarneming je toch gewoon aanwaaien!

Op een zaterdagochtend eind augustus werden we gebeld door iemand uit Gorredijk



die vertelde dat er een enorme gele rups in zijn tuin liep. Wij wisten genoeg en zijn direct naar Gorredijk gereden en inderdaad: een prachtige grote gele rups van de Doodshoofdv�inder hadden ze in een grote pot gestopt. We boden aan om de rups verder op te kweken en hebben hem thuis in een grote bak met een dikke laag turfmo­lm gestopt. Net op tijd, want een uur later was de rups al onder de grond verdwenen om een cocon te maken en zich te verpoppen.

Dat is kennelijk allemaal goed gegaan, want op 22 oktober werden we verblijd met

de geboorte van een prachtige Doodshoofdv­linder.

Die is daarna door veel mensen op de foto gezet.

Uiteraard ook door de vinders van de rups uit

Gorredijk, want die hebben we natuurlijk als

eerste op de hoogte gesteld van het verschijnen

van de vlinder. Ondertussen hebben we de vlinder

weer losgelaten, want we er waren meer

meldingen in Nederland van Doodshoofdv­linders,

dus wie weet hij nog een partner te vinden.

Al staat het vlinderleven buiten de komende tijd

op een laag pitje, toch valt er op vlindergebied nog

wel iets te beleven. Allereerst hebben we op

donderdag 21 november onze najaarsbijeenkomst

in Ureterp, de details vinden jullie op pagina 3 van

deze Flinterwille. En op zaterdag 11 januari 2025

houden we weer onze jaarlijkse determinatiedag,

zoals gebruikelijk in Hemrik. Vanaf 10.30 uur kan met de hulp van de kennis van

anderen en aanwezige literatuur geprobeerd worden om moeilijke soorten, bewaard

of op foto (beamer is aanwezig), op naam te brengen. Voor soep en broodjes wordt

weer gezorgd. Misschien tot ziens op een van deze bijeenkomsten!

Siep Sinnema



INHOUD

Voorwoord	Siep Sinnema	pag. 1
Inhoud		2
Aankondiging najaarsbijeenkomst	Gerard Bergsma	3
Verslag voorjaarsbijeenkomst 2024	Gerard Bergsma	4
Verslag excursie Compagnonsveld 18 mei 2024	Gerrit Tuinstra	7
Verslag excursie Drents-Friese Wold (Oude Willem) 22 juni 2024		
	Gerard Bergsma	11
Excursie Easterskar 3 augustus 2024	Reinder Wijma	14
Excursie Blauwe Bos 29 sept 2024: speuren met uv-licht	Siep Sinnema	16
Tellers argusvlinders gezocht	De Vlinderstichting Wageningen	18
Nachtvlinders in Stiens 2024	Regina Ynsen	19
Het was weer bijzonder!	Judith Bouma-Litjens	21
In het Fochtelooërveen	Judith Bouma-Litjens	25
Het eerste jaar Oosterschar (Easterskar) 2024	Andy Saunders	26
Op zoek naar de dennenbandspanner	Andy Saunders	29
Prachtige micro achtertuin Sneek	Andy Saunders	30
Vlinders in en om Easternijtsjerk 2024	Luut de Zee	31
Een bijzonder vlinderjaar	Anneke van der Veen	34
Mutaties ledenlijst		40
Belangrijke data		41

Aankondiging najaarsbijeenkomst

Hierbij nodigen wij u uit voor de najaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland op **donderdag 21 november 2024 in de Fûgelhelling, De Feart 1 te Ureterp**. Aanvang: 's avonds om 20.00 uur.

De indeling van de avond is als volgt:

1. Opening.
2. Verslag voorjaarsbijeenkomst van 18 april 2024.
3. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.
4. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.
5. Pauze.
6. Presentatie over het onderzoek naar het fenomeen 'drie-vleugelige spanners (Gerrit Tuinstra).
7. Presentatie over het voorkomen van de 'Weeskinderen' in Friesland, een groep van kleurrijke en grote nachtvlinders (Siep Sinnema).
8. Presentatie over enkele veldonderzoeken in 2024 naar specifieke nachtvlindersoorten (Gerrit Tuinstra).
9. Rondvraag.
10. Sluiting.

Attentiepunten:

Als u usb-sticks met foto's hebt meegenomen, verzoeken wij u dit voorafgaande aan de bijeenkomst bij de secretaris of de voorzitter te melden.

Contributie (€ 10,00 per jaar) kan tijdens de pauze van de bijeenkomst worden voldaan bij onze penningmeester, Luut de Zee. Overmaken kan ook naar rekeningnummer NL68 INGB 0007 2232 59 ten name van L. de Zee te Oosternijkerk.

Aan het eind van het vlinderseizoen verzoeken wij u vriendelijk uw gegevens in Excel in te voeren en het totaalbestand ten behoeve van de vlinderdatabase Friesland en de landelijke database NOCTUA te mailen aan Gerrit Tuinstra (g.tuinstra14@gmail.com). Voor de excel-file (het opmaakprofiel) kunt u zich wenden tot Gerrit Tuinstra die dit bestandje naar u toe kan mailen.

Wanneer u een (nieuw) e-mailadres hebt, verzoeken wij u deze op de presentielijst te vermelden, zodat wij u in voorkomende gevallen berichten kunnen sturen.

Namens het bestuur van de Vlinderwerkgroep Friesland.

Gerard Bergsma - Secretaris.

De voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op donderdag 18 april 2024 in de Fûgelhelling te Ureterp. Aanwezig waren 37 personen, een hoge opkomst na de laatste coronaperiode. Afmeldingen zijn er van Mariske Pemmelaar, Francisca Jagersma en Heert Hein Kuipers.

1. Voorzitter Siep Sinnema opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom en in het bijzonder Mark Hilboezen van It Fryske Gea en Kars Veling van De Vlinderstichting. Kars kennen wij al heel lang. Hij heeft ons prima geholpen bij het realiseren van de beide dagvlinderatlassen in 2000 en 2021. Tijdens de afgelopen periode met goed weer hebben Grote en Kleine vossen zich in de tuin van Siep & Jannie laten bewonderen en ook het nachtvlinderen is alweer volop in gang gezet met zo'n 30 soorten macronachtvlinders als voorlopig resultaat. Momenteel laat het weerbeeld een fikse dip zien. Het is ruim te koud voor de tijd van het jaar. Ons lid Hein Boersma is recentelijk in het ziekenhuis opgenomen. Hij is ernstig ziek en de levensverwachting is nog maar kort. Hein heeft vele reizen naar West-Afrikaanse landen georganiseerd waar ook een aantal leden van de Vlinderwerkgroep Friesland aan hebben deelgenomen. **Aanvullend bericht** > Hein Boersma is 3 dagen na de datum van de voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep op 21 april overleden. We zullen hem missen en wensen zijn echtgenote Wilma heel veel sterkte met dit verlies.

2. Verslag najaarsbijeenkomst van 30 november 2023.

Er zijn geen opmerkingen over het verslag.

3. Algemene mededelingen en ingekomen stukken.

Er zijn geen algemene mededelingen.

Ingekomen stukken: Nieuwsbrief nr. 78 (december 2023) van EIS (Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden). De **Vlinderbalans 2024** van De Vlinderstichting met speciale aandacht voor vlindersoorten op graslanden en ook het jaarverslag van de meetnetten vlinders.

4. Ervaringen, mededelingen, inbreng van en door leden.

Martin Manson vertoont enkele korte filmpjes over het Icarusblauwtje, de Kolibrievlinder (*Macroglossum stellatarum*), de Glasvleugelpijlstaart (*Hemaris fuciformis*), de rups en de vlinder van de Nachtpauwoog (*Saturnia pavonia*), de Gestippelde houtvlinder (*Zeuzera pyrina*). Gerrit Tuinstra: het verspreidingsgebied van de bijzondere en vrij zeldzame Gevlamde vlinder (*Endromis versicolora*) omvat voornamelijk de provincies Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en het noorden van Limburg. Historisch gezien kwam deze grote nachtvlinder ook voor in het zuidoosten van Friesland. Tijd voor Gerrit om de proef eens op de som te nemen en samen met Judith Bouma werd een afspraak met Natuurmonumenten gemaakt om

op 19 maart een aantal lampen in een zorgvuldig gekozen gebied in het zuidoosten van de provincie te mogen gebruiken. De Gevlamde vlinder vliegt al vroeg in de schemering, dus werd door een aantal leden van de vlinderwerkgroep een viertal lampen met lakens tijdig opgesteld. Om 19.42 en 19.57 uur verschenen de eerste Gevlamde vlinders op een laken en korte tijd daarna ook een aantal op andere lakens. In totaal werden 12 exemplaren gezien. Een geslaagde avond, want hiermee is de aanwezigheid van deze spectaculaire vlinder in zuidoost Friesland met zekerheid aangetoond. De bij de lichtsessie aanwezige boswachter van Natuurmonumenten was zeer in zijn nopjes met het resultaat. Volgens Hans Bijl worstelen de poppen van de Gevlamde vlinder zich op een gunstig tijdstip uit de grond. Hierbij is een piepend geluid te horen, waarna de vlinders uit de poppen tevoorschijn komen. Adriaan Hol is benaderd door de boswachter van het Kuinder Bos om hem op zondag 11 augustus te komen helpen met de dagvlindertelling. Er kan ook in de nacht van 10 op 11 augustus (voorafgaande aan de dagvlinderteldag) worden genachtvlinderd. Degenen die van ver komen, kunnen in dat geval overnachten op de natuurcamping van Staatsbosbeheer. Gegadigden kunnen zich opgeven bij Adriaan (tel. 0514-522839 of 06-44522841 / armarius02@gmail.com), of bij Staatsbosbeheer Kuinderbos. Daarnaast heeft Adriaan nog een verzoek aan vlindermensen in de zuidwesthoek van Friesland om zich bij hem aan te melden voor de Werkgroep Gaasterland. In samenwerking met de Vlinderstichting zullen er in juni meetpunten worden vastgesteld.

5. Pauze.

6. Presentatie ‘Hoe gaat het met de dagvlinders in Nederland?’: Kars Veling.

Ter intro laat Kars een mooie vlinderfilm zien. Met sommige dagvlindersoorten (zoals het Bont zandoojje) gaat het goed. Met een aantal andere soorten (zoals het Bruin zandoojje) gaat het minder en met sommige soorten (zoals de Argusvlinder) gaat het ronduit slecht. Kars vraagt de aanwezigen om routes te (blijven) tellen, of om veel flexellingen voor de Argusvlinder te doen, want het is een absolute doelsoort voor Friesland. 2022 was het slechtste dagvlinderjaar tot nu toe. Veel dagvlindersoorten laten een dalende trend zien. Kars toont verontrustende overzichten met grafieken van een aantal dagvlindersoorten en ook van het meetnet vlinders vanaf 1990 tot en met 2023. Het voorkomen van bijvoorbeeld de Kleine vos is rampzalig. Op de kleigrond doet hij het nog redelijk, maar in het oosten en zuiden van Nederland is het bar slecht gesteld met deze ooit veel voorkomende dagvlinder. De laatste droge jaren hebben grote gevolgen gehad. Vooral de aan heide gebonden dagvlindersoorten, zoals de Heivlinder, de Kleine heivlinder, de Kommavlinder en het Gentiaanblauwtje hebben klappen gehad. Verdroging en stikstof zijn funest voor heide. Kars noemt het ‘huilende heide’ en laat aan de hand van een aantal foto’s zien hoe slecht de heide er op veel plekken in Nederland voor staat. Daartegenover staan de ‘blijde bossen’, want daarin ontwikkelen zich enkele dagvlindersoorten spectaculair, zoals de Grote weerschijnvlinder, de Grote vos en de Keizersmantel.

Kars geeft tijdens zijn presentatie even het woord aan Mark Hilboezen van It Fryske Gea. Mark houdt zich bij It Fryske Gea bezig met natuurkwaliteit. Eén keer in de zes jaar moet It Fryske Gea op grond van **SNL**-insectenkartering onderzoek in haar terreinen doen naar het voorkomen van dagvlinders, libellen en sprinkhanen. **SNL** staat voor **S**ubsidiestelsel **N**atuur en **L**andschap. Dit onderzoek is van belang om te kunnen beoordelen wat de kwaliteit van het gebied is. Via het **SNL** verleent de provincie Fryslân subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van natuurgebieden. Om personen voor dit onderzoek te interesseren (en mogelijk te werven), worden er binnenkort in samenwerking met De Vlinderstichting een tweetal cursussen georganiseerd. De eerste cursus (specifiek libellen) wordt door Gerdien Bos van De Vlinderstichting verzorgd op zaterdag 18 mei en bestaat uit een ochtenddeel (theorie plus informatie over de methode van het Landelijk Meetprogramma Vlinders/Libellen (NEM) of volgens de SNL-methodiek) en een middagexcursie in het Ketliker Skar. De tweede cursus (specifiek dagvlinders) wordt verzorgd door Kars Veling en vindt plaats op zaterdag 8 juni. Ook weer bestaande uit een ochtenddeel theorie en dit keer een middagexcursie op de Dellebuursterheide. Mark hoopt dat er mensen zijn die de cursus(sen) willen volgen. Bij interesse kan men Mark mailen of bellen > (06 15185105 / m.hilboezen@itfryskegea.nl). Siep zal hierover een mailtje sturen naar de leden van de Vlinderwerkgroep. Kars Veling vervolgt zijn presentatie met het onderwerp 'Een tuin vol vlinders, libellen en andere dieren'. Niet alleen in een tuin kun je op dit punt veel bereiken, maar ook op een balkon. Belangrijk zijn nectarplanten, zoals Welriekende kamperfoelie, Damastbloem, Judaspenning, Vuilboom (Sporkehout), Vlinderstruik (Buddleia), Koninginnenkruid, Hemelsleutel, Herfstaster. De tuin moet een 'vlinderkroeg' zijn, niet alleen voor dagvlinders, maar eveneens voor nachtvlinders. Rottend fruit is ook belangrijk. En natuurlijk zorgen voor (inheemse) waardplanten, zoals een Vuilboom (de waardplant van de Citroenvlinder) en Hulst of Klimop (Boomblauwtje). Je tuin moet als het ware een thuis zijn voor vlinders. Je kunt bijvoorbeeld enkele potten met brandnetels plaatsen. In de herfst kan de klimop zorgen voor nectar. Eitjes, rupsen en poppen moeten de winter door, dus....laat in de winter planten staan! Kars besluit met een afsluitend filmpje.

7. Rondvraag.

Er is niets voor de rondvraag.

8. Sluiting.

Siep Sinnema sluit de bijeenkomst en wenst iedereen een goede reis naar huis.

Verslag excursie Compagnonsveld 18 mei 2024 Gerrit Tuinstra

Met enige regelmaat valt een excursie van onze werkgroep 'in het water'. Letterlijk, omdat eigenlijk alleen regen ons ervan weerhoudt om een excursie niet door te laten gaan. Maar het gebeurt gelukkig ook regelmatig dat er goed weer is tijdens excursies en op 18 mei 2024 was dat ook het geval. Op deze dag stond een excursie naar het Compagnonsveld bij Ravenswoud in de planning en mede door het goede weer werd het een mooie dag, met een mooi resultaat.

Tijdens de middagexcursie zijn we met een man of tien vanaf het parkeerterrein aan de Meester Lokstraat, door de Compagnonsbossen richting het Compagnonsveld gelopen. Dit gebied maakt onderdeel uit van het grote natuurgebied het



Foto 1 Compagnonsveld

Fochtelooërveen en is pas in 2009/2010 ingericht als natuur. Daarvoor was het landbouwgrond. Inmiddels is het een prachtig mooi natuurgebied, met een halfopen landschap (zie foto 1), bestaande uit graslanden, jong bos en waterpartijen. In het gebied lopen runderen en paarden die ervoor zorgen dat het gebied niet dichtgroeit. Heel waardevol, bijvoorbeeld voor veel graslandvlinders. Juist de afwisseling van graslanden en begroeiingen met bomen en struiken maken het gebied voor vlinders interessant. Zo ontstaan er bijvoorbeeld voldoende luwe plekken langs de bosranden. Het mooie weer zorgde ervoor dat er overdag veel vlinders actief waren. Niet eens zozeer de dagvlinders, maar ook een aantal soorten nachtvlinders, die karakteristiek zijn voor graslandvegetaties, werden in grote getale gezien. Een van die soorten was de bruine daguil (*Euclidia glyphica*), een echte dagactieve nachtvlinder, die dus spontaan overdag actief is, maar tijdens het struinen door de vegetatie ook gemakkelijk opgejaagd kan worden uit de vegetatie. Het is een soort die in Friesland

maar weinig waargenomen wordt, maar we noteerden uiteindelijk 50 exemplaren in het Compagnonsveld. Een andere dagactieve nachtvlinder, waarvan we zo'n 25 exemplaren zagen, is de dwerghuismoeder (*Panemeria tenebrata*). Waardplanten van deze erg kleine macronachtvlinder zijn hoornbloem (*Cerastium*) en muur (*Stellaria*). Ongetwijfeld zullen deze planten veelvuldig voorkomen in de graslanden en dat geldt ook voor klavers, waardplanten van de eveneens veel waargenomen klaverspanner (*Chiasmia clathrata*), een prachtig getekende overdag actieve spanner. Maar de topper, qua aantal waargenomen exemplaren dan, was de Sint Jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*). We noteerden uiteindelijk 250 exemplaren, maar misschien is dat nog wel een flinke onderschatting. Overal werden de vlinders, soms met meerdere tegelijk, uit de vegetatie opgejaagd. De waardplant van de Sint Jacobsvlinder is Jacobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris*) en deze groeit veelvuldig in het gebied. Naast waardplant voor tal van vlinders en andere insecten is dit ook een zeer goede nectarplant!

Van een aantal soorten werden rupsen gevonden: hertshooibladroller (*Lathronympha strigana*) op Sint Janskruid (*Hypericum perforatum*), grote wintervlinder (*Erannis defoliaria*) op grauwe wilg (*Salix cinerea*), plakker (*Lymantria dispar*) op grauwe wilg en donsvlinder (*Euproctis similis*) op vuilboom (*Frangula alnus*).

Interessant waren de waarnemingen van twee berkenglasvlinders (*Synanthedon culiciformis*)! Het eerste exemplaar, een mannetje, werd gelokt met het (kunstmatige) feromoon van deze soort. Omdat er in het gebied veel berk (*Betula*) groeit, was het de moeite waard om dit feromoon uit te proberen. Op de eerste plek was er geen succes, op de tweede wél. Glasvlinders of wespvlinders zijn over het algemeen vrij gemakkelijk aan te tonen door het gebruik van feromonen, maar de berkenglasvlinder is wel een van de moeilijkste. Kort na de waarneming van dit mannetje werd even verderop een vrouwtje waargenomen. Puur toeval, want wespvlinders 'in levende lijve' zien, zonder gebruik te maken van feromonen, is vrij uitzonderlijk. Hoewel ze dagactief zijn, zie je ze bijna nooit!

Over de nachtvlinders verderop in dit artikel meer, maar nu eerst naar de dagvlinders. Hoewel het aantal soorten en aantallen binnen deze groep wat tegenviel, werd er wel een heel fraaie waarneming gedaan!

Gedurende de middag werden van zeven soorten dagvlinders de imago's gezien: groot koolwitje (*Pieris brassicae*), citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*), boomblauwtje (*Celastrina argiolus*), atalanta (*Vanessa atalanta*), gehakkelde aurelia (*Polygonia c-album*), landkaartje (*Araschnia levana*) en het bont zandoogje (*Pararge aegeria*). Van alle soorten werden meerdere exemplaren waargenomen, al ging het niet om grote aantallen.

Voorafgaand aan de excursie hebben we het gehad over een doelsoort: rupsen van de grote vos (*Nymphalis polychloros*). Omdat er door een aantal mensen eerder in het seizoen imago's van de grote vos waren gezien in het gebied, zou dit een reële optie kunnen zijn. Overigens niet gemakkelijk, omdat er behoorlijk wat wilg (*Salix*) in het gebied groeit, wat alhier de voedselplant voor de soort zou moeten zijn. Vele

wilgen werden onderzocht op de aanwezigheid van rupsen, maar er werd niets gevonden. Echter, het ging hier steeds om struiken van de grauwe wilg. Totdat in de rand van het grasland een flinke boswilg (*Salix caprea*) waargenomen werd. Er werd een poging gewaagd, door een hoge tak naar beneden te trekken en warempel, hierop zaten de prachtige rupsen van de grote vos (zie foto 2)! In totaal circa 30 exemplaren! Vlinders van de grote vos worden de laatste jaren steeds vaker gezien, ook in



Foto 2 rupsen van de grote vos (*Nymphalis polychloros*)

Friesland, maar rupsen zijn voor zover bekend nog maar sporadisch gevonden in onze provincie. Er is een bevestigde waarneming van een rups in Noordwolde (bron: website waarneming.nl), mogelijk was onze vondst nog maar de tweede van rupsen in onze provincie.

Het is wel opvallend dat de rupsen juist op deze boswilg gevonden werden. Misschien had het te maken met de soort wilg, de plaats van de wilg in een bosrand of dat juist deze wilg hoger was dan de grauwe wilgenstruiken elders in het gebied. Het is beslist de moeite waard om na te gaan – in de komende jaren – of het vooral de boswilg is die door de grote vos als waardplant wordt gebruikt.

De doelsoort werd dus gevonden en (mede) daarmee was de middagexcursie erg succesvol!

Na een ‘warme hap’ in Appelscha werd in de avond, voordat de lichtopstelling werden klaargezet, nog een korte wandeling in het gebied gemaakt, door de graslanden nabij de parkeerplaats. Een aantal soorten nachtvlinders werd waargenomen, waaronder een aantal exemplaren van de wat zeldzamere ratelaarspanner (*Perizoma albulata*). Daarnaast werden rupsen gevonden van de appelstippelmot (*Yponomeuta malinellus*), op een appelboom, en de fraaie rups van de eikenvoorjaarsuil (*Orthosia miniosa*), op wilg.

Na deze wandeling werden de locaties voor de (vijf) lichtopstellingen gezocht, op het pad dat de scheiding vormt tussen de Compagnonsbossen en het Compagnonsveld. Een mooie plek die zowel soorten uit het bos als de er tegenoverliggende graslanden kon opleveren. De weersomstandigheden waren nog steeds redelijk, met een goede temperatuur en de wind werd tegengehouden door het achterliggende bos. Om ca. 21.30 uur werden de lampen aangezet en vrijwel direct kwamen de eerste vlinders op het laken.

Naast de zeer algemene geelbandlangsprietmot (*Nemophora degeerella*), die op vier van de vijf lakens waargenomen werd, werd op twee plekken ook de veel zeldzamere geoogde langsprietmot (*Nemophora ochsenheimerella*) waargenomen. Deze soort is kleiner en duidelijk anders getekend en heeft spar (*Abies alba*) als voedselplant, een boomsoort die in de Compagnonsbossen veelvuldig voorkomt. Qua



Foto 3 brummelspanner (*Mesoleuca albicillata*)

micronachtvlinders was dit wel een van de interessantere soorten, hoewel ook andere nog de moeite waard zijn om te benoemen: lichte korrelpalpmot (*Teleiodes wagaе*), vruchtbladroller (*Adoxophyes orana*), grijze dwergbladroller (*Pammene obscurana*) en haagbeukmot (*Agrotera nemoralis*).

Van de familie van de pijlstaarten werden vijf soorten waargenomen, waaronder het klein avondrood (*Deilephila porcellus*).

Verskillende soorten spanners waren algemeen en op alle lakens aanwezig. Van andere soorten werden er veel minder gezien, zoals de berkenspikkelspanner (*Aethalura punctulata*), lindeknotsvlinder (*Plagodis dolabraria*), blauwbandspanner (*Cosmorhoe ocellata*), brummelspanner (*Mesoleuca albicillata*) (zie foto 3), silenspanner (*Perizoma flavofasciata*) en groene blokspanner (*Acasis viretata*). Daarnaast werd op drie van de vijf lakens de scherphoekbandspanner (*Euphyia unangulata*) waargenomen!

Van de familie van de tandvlinders (*Notodontidae*) werden tien soorten gezien, waaronder de berkenhermelijnvlinder (*Furcula bicuspis*) en de eikentandvlinder (*Peridea anceps*).

Onder de spinneruilen (familie *Erebidae*) bevonden zich de baardsnuituil (*Pechipogo strigilata*) en de bruine sikkeluil (*Laspeyria flexula*) en ‘kleinespul’ zoals moeras-micro-uil (*Hypenodes humidalis*) en gepijlde micro-uil (*Schrankia costaestrigalis*).

Van de uilen (familie *Noctuidae*) werden 29 soorten waargenomen op de witte lakens, waaronder het gemarmerd heide-uiltje (*Elaphria venustula*), kweekgrasuil (*Apamea sordens*), dennenuil (*Panolis flammea*), brede-w-uil (*Lacanobia w-latinum*) en de schaaruil (*Hada plebeja*). Ook werd de eikenvoorjaarsuil op een van de lakens waargenomen, maar het betrof hier een rups!

Om ca. 2.00 uur werden de lampen uitgezet, met een mooi resultaat. In totaal werden tijdens deze excursie 440 waarnemingen van 175 vlindersoorten genoteerd. Onder de groepen verdeeld gaat het om de volgende aantallen:

- Dagvlinders 8 soorten
 - Micronachtvlinders 35 soorten
 - Macronachtvlinders 132 soorten
- Foto's bij dit artikel:
Gerrit Tuinstra

Verslag excursie Drents-Friese Wold (Oude Willem) op 22 juni 2024 Gerard Bergsma

‘Vanaf 22 juni bouwt zich (*na een lange periode van slecht weer*) een hogedrukgebied op in onze omgeving en wordt het zonnig en warm’. Zo luidde het weerbericht en dat kwam perfect uit, want op deze excursiedag waren er eindelijk weer eens goede weersomstandigheden. De verzamel- en parkeerplaats voor de auto's bij de afslag van de N381 bleek alras te klein. Daarom werd uitgeweken naar de parkeerplaats van de verderop langs de verharde weg ('Oude Willem') gelegen Boscamping Appelscha. Bij aanvang van de excursie lieten Siep en Jannie op het terrein van de Boscamping een tweetal Grote vossen vrij die recentelijk bij hen thuis uit de pop waren gekomen. Daarna wandelden de excursiedeelnemers het bosgebied aan de westkant van de verharde weg 'Oude Willem' in. Tijdens het verloop van onze wandeltocht door het bosgebied en langs de zuidkant van 't Groote Veen zagen we vier soorten dagvlinders (Atalanta, Koevinkje, Boomblauwtje en Bont zandoogje). Ook een rups van het Klein koolwitje werd opgemerkt. Op de oude

klinkerweg door dit gebied lag een dode Zwarte-l-vlinder (*Arctornis l-nigrum*). Onze doelsoort was dus al gevonden! Onze zoektocht gedurende de middag leverde een twintigtal soorten macro- en micronachtvlinders op, waaronder Stro-uiltjes (*Rivula*



rups van de Hazelaaruil (*Colocasia coryli*)

sericealis), een Witte grijsbandspanner (*Cabera pusaria*), een Gerande spanner (*Lomaspilis marginata*), een Huismoeder (*Noctua pronuba*), een Donkere marmeruil (*Deltote pygarga*), een Bonte marmeruil (*Deltote deceptor*), een Zilverstreep (*Deltote bankiana*), een Vierstipbeertje (*Cybosia mesomella*), een Grijze stipspanner (*Idaea aversata*), een Witvlakvlinder (*Orgyia antiqua*), een Gestreepte goudspanner (*Camptogramma bilineata*), een Zwart beertje (*Atolmis rubricollis*), een rups

van de Hazelaaruil (*Colocasia coryli*), een rups van de Gewone spikkelspanner (*Ectropis crepuscularia*), een rups van de Vroege spanner (*Biston strataria*), een twintigtal rupsen van de Eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*), veel rupsen van de Sint-jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*), een Loofboombladroller (*Gypsonoma dealbana*), een Meidoornbladroller (*Archips crataegana*), een Gewone grasmot (*Chrysoteuchia culmella*), enkele exemplaren van de Geisha (*Olethreutes arcuella*), een berkenoogbladroller (*Epinotia demarniana*), vermoedelijk een Kleine mosboorder (*Batia lunaris*), een Weegbreemot (*Pyrausta despicata*), zakjes van de Sigaarzakdragers (*Taleporia tubulosa*), mijnen van de Bessenpedaalbot (*Argyresthia sorbiella*) en een mijn van de hertschooimineermot (*Fomoria septembrella*). Ook vonden we nog een Penseelkever (*Trichius fasciatus*) op de oude

parkeerplaats langs de klinkerweg. In het zonnetje werd door een tiental leden van de Vlinderwerkgroep gegeten op het terras van het restaurant van Boscamping Appelscha. 's Avonds maakten we een wandeling vanaf de Boscamping naar een nieuw natuurterrein in de nabije omgeving. Daar troffen we een aantal grote rupsennesten aan van de Dagpauwoog. Deze gaan ongetwijfeld zorgen voor een goede zomergeneratie van deze soort.



's Avonds reden we vanaf de Boscamping naar een locatie langs de weg 'Oude Willem' tot aan de provinciegrens bij het riviertje de Tilgrup. Hier werden de lakens en lampen in een rij opgesteld. Het was nog ontzettend nat in dit gebied, want er stonden overal plassen en de grond was op sommige plekken behoorlijk modderig. Maar ja, met een temperatuur van circa 15 graden Celsius moesten we er het beste maar van maken. De lampen gingen omstreeks 22.30 uur aan en al spoedig bezochten de eerste nachtvlinders de diverse lakens. En ook onze doelsoort de Zwarte-l-vlinder (*Arctornis l-nigrum*) kwam met 3 verse exemplaren opdagen.



Zwarte-l-vlinder (*Arctornis l-nigrum*)

Drie soorten pijlstaartvlinders bezochten de lakens: de Ligusterpijlstaart (*Sphinx ligustri*), de Dennenpijlstaart (*Sphinx pinastri*), de populierenpijlstaart (*Laothoe populi*). De uiteindelijke resultaten vielen wat tegen, maar het was fris deze nacht en de natuur was nog buitengewoon vochtig. In totaal verschenen er 107 nachtvlindersoorten, waarvan 81 macro en 26 micro. Al met al een geslaagde excursie.

Foto's bij dit artikel: Gerard Bergsma

Excursie Easterskar 3 augustus 2024 Reinder Wijma

Op 3 augustus hadden we de excursie naar het Easterskar (Oosterschar) in de agenda staan. De omstandigheden waren niet ideaal met half tot zwaar bewolkt weer met een behoorlijke wind. Maar slecht was het ook zeker niet te noemen. De temperatuur overdag was prima, ongeveer 22 graden. Rond de 14 gegadigden verzamelden zich voor de middagexcursie. Ik had zelf van tevoren een route uitgestippeld maar omdat we nog tijd over hadden werd er nog een extra stuk aan de geplande route toegevoegd. Het Easterskar is een gevarieerd moerasgebied op de grens van het veen en de zandgronden. Hierdoor is de diversiteit groot te noemen.

Er werden tien soorten dagvlinders waargenomen waaronder de Eikenpage (*Favonius quercus*) en het Oranje Zandoogje (*Pyronia tithonus*). Zeker niet slecht voor begin augustus, Een twaalfal soorten macro nachtvinders werden tijdens de middagexcursie gezien waaronder een Kleine Rietvink (*Simyra albovenosa*) rustend in het gras. Op verschillende bloemen werd de Sint-Jansvlinder (*Zygaena filipendulae*) in aantal gezien. In totaal staan er veertien micro nachtvinders op het lijstje. De meeste (algemene) soorten werden als imago waargenomen maar Gerrit Tuinstra vond nog mijnen van de Potloodmot (*Bedellia somnulentella*) op winde en de Hertshoimineermot (*Fomoria septembrella*) op Sint-Janskruid. Dit zijn beslist geen algemene soorten in onze provincie.

Vlakbij het Easterskar zijn geen gelegenheden om te snacken dus uiteindelijk werd besloten om te gaan eten bij de Mc Donald's te Joure aan de A7.

Aan het begin van de avond werd er druk discussie gevoerd wat nou de beste plekjes zouden worden om met een laken te gaan staan. Niet in de laatste plaats vanwege de harde wind maar ook omdat het gebied alleen langs de wegen bereikbaar is. Uiteindelijk stonden we met maar liefst 7 lakens te nachtvinderen. Dit leverde in totaal 129 soorten macro nachtvinders op. Er werden 38 soorten spanners, 48 soorten uiltjes, 12 soorten tandvlinders, 11 soorten spinneruilen, 1 spinner (Rietvink), 3 houtboorders, 9 eenstaarten, 3 pijlstaarten, 2 visstaartjes, 1 houtboorder en 1 bloeddrupje (St-Jansvlinder) waargenomen. Een erg mooie score.



Lampen op
3 augustus in het
Oosterschar.
Foto:
S.Sinnema



Springzaadspanner
(*Ecliptopera capitata*)
Oosterschar Foto: S.Sinnema

Siep en Jannie vingten een erg bijzondere spanner, de Springzaadspanner (*Ecliptopera capitata*). Met Gerrit Tuinstra heb ik deze soort in 2022 voor het eerst in Friesland gevangen in de Alde Feanen. Dit is dan de tweede locatie waar deze soort is waargenomen. Vermoedelijk heeft de soort geen populatie in het Easterskar zelf omdat er geen vindplaatsen van Springzaad in het gebied bekend zijn. De soort is naast de Alde Feanen ook bekend uit de Weerribben. Wellicht is de Springzaadspanner nog onopgemerkt op een locatie in de buurt. Het is wat macro nachtvlinders betreft de mooiste

waarneming van de avond. Leuke soorten uitjes waren de Gevorkte Silene-uil (*Sideridis rivularis*), de Moeras w-uil (*Lacanobia splendens*) en de Heremietuil (*Ipimorpha retusa*). Andere leuke soorten waren de Rietluipaard (*Phragmataecia castaneae*) en de Grote Beer (*Arctia caja*) die bijna iedereen wel op het laken had maar altijd indrukwekkend blijft.

Er werden 64 soorten micro nachtvlinders op de lakens aangetroffen verdeeld over 11 families. Vermeldenswaardige soorten zijn de Gordelpalpmot (*Recurvaria leucatella*), de Gevlekte Zeggemeermot (*Elachista utionella*), de Hoefijzermot (*Epiblema foenella*) en de Bruine Grasmot (*Crambus silvella*).



Gevlekte Zeggemeermot
(*Elachista utionella*)
Foto: R. Wijma

Gezien deze mooie aantallen kan het als een erg geslaagde excursiedag gezien worden.

Excursie Blauwe Bos 29 sept 2024: met uv-licht op zoek naar rupsen Siep Sinnema

Op zondagavond 29 september gingen een tiental leden van de vlinderwerkgroep, met als gast boswachter Bennie Henstra van SBB, op een speciale manier op zoek naar rupsen. Deze excursie was al eerder vastgesteld, maar door de slechte weersomstandigheden uitgesteld.

Deze speciale manier houdt in, dat je met een speciale zaklantaarn, die uv-licht uitzendt, op bomen en struiken schijnt. De meeste rupsen vallen dan direct op, omdat ze dit uv-licht omzetten in zichtbaar licht en daardoor fel oplichten t.o.v. de bladeren waar ze op zitten.

We hebben een flinke route gelopen door het Blauwe Bos, voornamelijk rond het grote heideveld. Bij het beschijnen van de takken van de eikenbomen boven ons bleken er veel rupsen van de Slakrups (*Apoda limacodes*) aan de onderkant van de bladeren te zitten. We hebben er op deze manier tientallen kunnen spotten. Ook de



Rups Slakrups (*Apoda limacodes*)
Foto: A. v.d. Veen



Rups Bont zandoogje (*Pararge aegeria*)
Foto: M.Manson

rupsen van de Meriansborstel (*Calliteara pudibunda*) bleken zeer opvallend aanwezig op de takken van de struiken, hiervan hebben zeker tien exemplaren gevonden. Bijzonder was de vondst van rupsen van het Bont zandoogje (*Pararge aegeria*) op grassen direct langs het pad. Voor de boswachter was dit interessante informatie, want het was duidelijk dat de grasvegetatie langs de paden belangrijk is voor het overleven van het Bont zandoogje. Verder werd nog de rups van de Voorjaarskortvleugelmot (*Diurnea fagella*), de rups van het Kroonvogeltje (*Ptilodon capucina*) en de rups van de Agaatvlinder (*Phlogophora meticulosa*) waargenomen.

Naast deze zoekactie naar rupsen waren er door Anneke van der Veen, Reinder Wijma en Gerrit Tuinstra HPL-lampen met lakens opgesteld. Door de lage temperatuur kwamen er niet al te veel vlinders op af, maar het leverde toch een aardige totaallijst op:

<i>Euproctis similis</i>	donsvlinder
<i>Habrosyne pyritoides</i>	vuursteenvlinder
<i>Tiliacea aurago</i>	saffraangouduil
<i>Diloba caeruleocephala</i>	krakeling
<i>Noctua pronuba</i>	huismoeder
<i>Agrotis ipsilon</i>	grote worteluil
<i>Xestia c-nigrum</i>	zwarte-c-uil
<i>Dryobotodes eremita</i>	eikenuiltje
<i>Laspeyria flexula</i>	bruine sikkeluil
<i>Griposia aprilina</i>	diana-uil
<i>Phlogophora meticulosa</i>	agaatvlinder
<i>Lacanobia thalassina</i>	w-uil
<i>Agrochola helvola</i>	roodachtige herfstuil
<i>Schrankia costaestrigalis</i>	gepijlde micro-uil
<i>Diarsia rubi</i>	gewone breedvleugeluil
<i>Nycteola revayana</i>	variabele eikenuil
<i>Dysstroma truncata</i>	schimmelspanner
<i>Thera obeliscata</i>	naaldboomspanner
<i>Thera britannica/variata</i>	schijn-/sparspanner
<i>Acleris variegana</i>	witschouderbladroller
<i>Acleris notana</i>	oranje boogbladroller



Rups Agaatvlinder (*Phlogophora
meticulosa*) Foto:M.Manson



Rups Meriansborstel (*Calliteara pudibunda*)
Foto: M.Manson

Tellers argusvlinders gezocht De Vlinderstichting

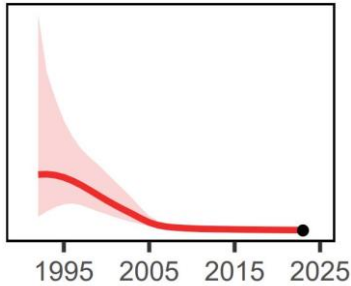
Landelijk gaat het al lange tijd niet goed met de argusvlinder. Deze mooie vlinder is de afgelopen twintig jaar sterk achteruitgegaan. Maar in de westrand van Friesland is de soort nog steeds te vinden, vooral rond dijken en in wegbermen. Bermen met bloemen, vooral knoopkruid, rode klaver en distels, zijn aantrekkelijk voor deze soort. Hoe lang dat zo blijft weten we natuurlijk niet, maar voorlopig is de vlinder hier nog volop te zien en daarmee ook te tellen. De Vlinderstichting volgt alle dagvlinders via telroutes.



Argusvlinder: mannetje en vrouwtje

Voor de argusvlinder in Friesland gebruiken we twee type routes: algemene telroutes, waarbij alle aanwezige dagvlinders op naam worden gebracht en geteld en specifieke argusvlinder telroutes die maar een paar keer per jaar geteld worden. Voor deze laatste hoef je geen specifieke kennis te hebben, maar ook tellen van alle aanwezige dagvlindersoorten is gemakkelijk aan te leren. Beide types kun je meestal in een halfuurtje tellen. De telroutes worden jaarlijks diverse keren geteld en deze gegevens worden gebruikt om de stand van de argusvlinder in Friesland bij te houden. De meeste mensen tellen met een App, waardoor je niet meer achter een computer hoeft te zitten en alles buiten met je telefoon kunt doen.

Argusvlinder



Landelijke trend van de argusvlinder.
Gegevens Meetnet vlinders.

Speciaal voor de argusvlinder zijn we nu op zoek naar nieuwe vrijwilligers in deze regio. Het gaat om routes uitgezet in de zone tussen Sexbierum en Stavoren. De huidige routes waarvoor we vrijwillige tellers zoeken zijn nu vlak bij vogelkijkhutten (bij Hindelopen en Makkum) en in bloemrijke bermen (Makkum, Franeker en Harlingen). Kent iemand zelf een plek waar veel argusvlinders vliegen dan kunnen we daar natuurlijk ook een nieuwe route uitzetten. Wil iemand argusvlinders gaan tellen of weet je iemand die dit misschien leuk vindt? Neem dan contact op met ons via gerdien.bos@vlinderstichting.nl

De Vlinderstichting, Henk de Vries & Gerdien Bos

Nachtvlinders in Stiens 2024 Regina Ynsen

Hoewel ik dit jaar veel nachtvlinders niet heb gezien die ik in vorige jaren wel zag, was het wat betreft nieuwelingen in mijn tuin een goed jaar. In totaal zag ik 18 nieuwe soorten.



viervlekdwergmot
(*Bohemannia quadrimaculella*)

De meesten kwamen op licht. Ik heb het laken met UVA lamp bijna elke week een keer opgesteld in mijn tuin. Een zeldzame nieuweling op het laken was de viervlekdwergmot (*Bohemannia quadrimaculella*). Vaak vallen die extreem kleine vlindertjes niet op tussen de vliegjes die ook op licht afkomen. Dit jaar heb ik eens beter gelet op die hele kleintjes. Nog een heel fraai uitziend zeer kleine mineermot op het laken was de oranje kamperfoelievouwmot (*Phyllonorycter trifasciella*). Ook een nieuw ontdekte soort in mijn tuin.



puntige zoomspanner
(*Epione repandaria*)



kamperfoelievouwmot
(*Phyllonorycter trifasciella*)

zwart weeskind
(*Mormo maura*)

Veel "gewone" soorten zoals de koperuil (*Diachrysia chrysitis*) zag ik in dit jaar veel minder als in vorige jaren. Met het zwart weeskind (*Mormo maura*) ging het goed. Deze soort zag ik heel vaak met meerdere tegelijk op smeer. Op 23 juli zelfs elf tegelijk. (zie foto hiernaast met een deel van de vlinders). Op de groenstrook naast mijn tuin heb ik een paal met daarop stukken schors geschroefd om op te smeren, daar zaten ze het meest, maar ook in een schaalpje met rottend



fruit. Voor volgend jaar heb ik een tweede paal met schors erop gemaakt, die ik op een andere plek in de tuin wil zetten.

Van de nieuwelingen vond ik de puntige zoomspanner (*Epione repandaria*) heel mooi om te zien. (zie foto pag. 20).

In het voorjaar hebben de burens hun lange rij weer uitlopende buxusstruiken uitgegraven. Ondanks dat er volgens mij amper nog buxusstruiken zijn had ik op 7 september toch nog 26 buxusmotten op licht.

Nu kijk ik uit naar nog een paar mooie herfst/wintersoorten en verheug mij ook alweer op het komende jaar.

Het was weer bijzonder! Judith Bouma-Litjens

Naar mijn idee was het dit jaar lastig om te nachtvlindersen. Het weer kan behoorlijk roet in het eten gooien en dan staat het laken maar een uurtje of helemaal niet. Over de lage aantallen van de soorten (uitzonderingen daargelaten) die wel vlogen, is en wordt genoeg geschreven.

Een lijstje opsommen met waarnemingen uit de tuin kan best saai zijn, maar dít lijstje is dat allesbehalve

Een soort als een Marmeruil (*Polia nebulosa*), een Grijsbandspinner (*Trichiura crataegi*), Late heide-uil (*Xestia agathina*) en een Florida-uil (*Spodoptera exigua*), leuke soorten, heel erg bijzonder? Eerst wel voor mij, maar het wordt snel minder bijzonder met de andere 'vangsten'.



Marmeruil (Polia nebulosa)

Een schoonheid is het Naaldkunstwerkje (*Bisigna procerella*).

Maar dan deze, de Peultjesmot (*Etiella zinckenella*)!

Nog zo'n knap vlindertje, de Prinsesbladroller (*Periclepsis cinctana*), die ik eerder ook in 2021 op mijn laken mocht bewonderen. Door het hele land wel af en toe waargenomen, maar voor Fryslân een uitzondering.

Rode populierenbladroller (*Gypsonoma minutana*) en de Sleedoornwergspanner (*Pasiphila chloerata*), ook soorten die verspreid door ons land voor kunnen komen, maar in Fryslân lijkt het snel achteruit te gaan met deze soorten. Voor hier dus iets bijzonders geworden.



Naaldkunstwerkje (*Bisigna procerella*)



Peultjesmot (*Etiella zinckenella*)



Prinsesbladroller
(*Periclepsis cinctana*)



Rode populierenbladroller
(*Gypsonoma minutana*)

Was het de Streepbandmot (*Isophrictis striatella*) of de Scherpe streepbandmot (*Isophrictis anthemidella*)? Achteraf had ik het genitaal moeten laten nakijken. Maar al zou het de Streepbandmot zijn, dan ook zeker voor Fryslân, de moeite waard. Tomatenmineermot (*Tuta absoluta*) staat als incidentele invoer genoteerd. In het Westen van ons land zijn ze zeker niet blij met deze boef. Tweekleurig knoopvlekje (*Eucosma obumbratana*) lijkt graag aan de kust en op zandgronden voor te komen.



Tomatenmineermot
(*Tuta absoluta*)



Streepbandmot
(*Isophrictis striatella*)



Verkennertje (*Hellula undalis*)

En de bovenste beste, het Verkennertje (*Hellula undalis*) (in het Engels: Old World Webworm), een incidentele zwerver en laat deze grote zeldzaamheid nou ‘gewoon’ op mijn laken plaatsnemen! Opvallend vers overigens.



Sleedorndwergspanner
(*Pasiphila chloerata*)



Tweekleurig knoopvlekje
(*Eucosma obumbratana*)

Wij wonen in de zuidoosthoek van Fryslân, met toch regelmatig andere waarnemingen dan uit de rest van onze mooie provincie. Vlakbij een hoogveengebied, wat ook andere soorten op het laken brengt, maar ook zandgrond wat weer andere waardplanten met zich meebrengt. Daarnaast wonen we tussen de weilanden als een soort ‘eiland’ met bomen en struiken. En dan staat er op die hele donkere plek ineens een lamp ...

Een tikje anders. Hieronder een Gestippelde oogspanner (*Cyclophora punctaria*), maar dan anders: over de vleugel loopt normaliter een roodgekleurde middelste dwarslijn die hier ontbreekt.



Gestippelde
oogspanner
(*Cyclophora
punctaria*)

Foto's bij dit artikel: Judith Bouma

In het Fochteloërveen Judith Bouma-Litjens

Na achttien jaar zeer intensief gemonitord te hebben, blijft het toch een beetje mijn territorium. De druk van noteren en het 'moeten' is verdwenen, maar niet de bezoeken aan het veen. En daarbij blijf ik wel leuke dingen waarnemen. Dit jaar bijvoorbeeld extreem veel Heideringelrupsen (*Malacosoma castrensis*) en Ringelrupsen (*Malacosoma neustria*). Geen idee waardoor deze 'explosie' veroorzaakt werd. Het was opvallend zoveel. Daarentegen zag ik veel en veel minder rupsen dan ooit. Zorgelijk.

Een bijzonder leuke waarneming was toch wel de Witrughaakbladroller (*Ancylis geminana*).

Daarnaast kwam ik weer eens de Veenheidezakdrager (*Phalacropterix graslinella*) tegen. Dat was alweer een tijdje geleden. Zo'n kleine tien jaar geleden kwam ik jaarlijks wel één of een paar tegen. Zeldzaam, ja! Maar er schijnt dus wel een populatie stand te houden in het Fochteloërveen. Deze trof ik etend aan, de zak ging al etend mee, zowel verticaal als horizontaal. Achteraf had ik het moeten filmen, maar fotograferen krijgt nog altijd de hoogste prioriteit bij mij.



Veenheidezakdrager
(*Phalacropterix graslinella*)



Witrughaakbladroller
(*Ancylis geminana*)

Foto's bij dit artikel: Judith Bouma

Het eerste jaar Oosterschar (Easterskar) 2024 Andy Saunders

Dit jaar (2024) zijn Reinder Wijma en ik begonnen met nachtvinders inventariseren in het Oosterschar. In de afgelopen jaren is Wiebe Poppe ook actief geweest in dit gebied. Hij keek alleen naar macronachtvlinders en wij doen zowel de macro- als de micronachtvlinders. Zo proberen we een volledig beeld te krijgen van alle nachtvindersoorten in het Oosterschar.



Het Oosterschar langs de Skarweg

In dit artikel schrijf ik alleen over de macronachtvlinders van het afgelopen seizoen. In totaal zijn wij er 28 keer geweest in de periode van 15 februari tot 7 oktober. Meestal met 400 watt HPL lampen, maar ook met lichtval, lepiled en smeer. We hebben in totaal 266 soorten hebben gevangen. Met de waarnemingen van de excursie van de Vlinderwerkgroep Friesland op 3 augustus 2024 erbij zijn het 273 soorten. Per familie zijn het de volgende aantallen soorten:

- Geometridae (spanners) 82
- Noctuidae (uilen) 106
- Notodontidae (tandvlinders) 19
- Erebidae (spinneruilen) 27
- Drepanidae (eenstaartjes) 13
- Nolidae (visstaartjes) 5
- Sphingidae (pijlstaarten) 5
- Cossidae (houtboorders) 5

- Limacodidae (slakrupsen) 1
- Lasiocampidae (spinners) 3
- Zygaenidae (bloeddrupjes) 1
- Hepialidae (wortelboorders) 1

Er zijn een aantal soorten gevangen die ik niet of nauwelijks in St. Nicolaasga of Gaasterland heb gezien. Bijvoorbeeld *Cerastis rubricosa* (rode vlekkenuil); een soort die hier heel goed zit, met 24 exemplaren gevangen tussen 15 maart en 11 april. *Polyplocia ridens* (groenige orvlinder); 1 ex. gevangen op 11 april. *Furcula bicuspis* (berkenhermelijnvlinder); tussen 22 mei en 3 juni in totaal 5 exx. gezien. *Eupithecia valerianata* (valeriaandwergspanner); tussen 30 mei en 3 juni 5 exx. gezien. *Ipimorpha retusa* (heremietuil); tussen 22 juli en 29 juli 5 exx. *Xestia baja* (bruine zwartstipuil); in Gaasterland een zeldzame soort, maar hier tussen 22 juli en 9 september 43 exx. gevangen. *Panthea coenobata* (schijn-nonvlinder); echt een verrassing toen Reinder op 24 juli een exemplaar op het laken had. *Abraxis grossulariata* (bonte bessenvlinder); twee exx. gevangen bij de vogelkijkhut op 29 juli. Ook heel leuk, laat op 4 september kwam een exemplaar van de grote *Catocala fraxini* (blauw weeskind). Eerder heb ik de soort op smeer gehad, dit was mijn eerste keer op licht. Ook een verrassing was een exemplaar van *Eupithecia satyrata* (heidedwergspanner) in een veld met een paar plekjes met dopheide, dit was op 7 juni. Op dezelfde plek zat er op 22 juli tussen alle exemplaren van *Euthrix potatoria* (rietvink) iets anders: een *Lasiocampa quercus* (hageheld). Helemaal niet verwacht hier!

Hieronder mijn top-4 van mooiste soorten voor 2024 in het Oosterschar.

***Cerura vinula* (hermelijnvlinder)**



Een grote soort die meestal gevonden wordt in de kustprovincies. Over de jaren heb ik af en toe een exemplaar gevangen. Hier in het Oosterschar zit een grote populatie. Tussen 1 mei en 22 mei werden in totaal 10 exx. gezien. Echt een leuke verrassing!

Leucodonta bicoloria (tweekleurige tandvlinder)



Ook een grote populatie in het Oosterschar. Dit is een zeer zeldzame soort voor Friesland en Nederland. Een grote verrassing dus dat wij tussen 11 mei en 3 juni 10 exemplaren op het laken hadden.

Selenia lunularia (lindeherculesje)



Deze soort is twee keer gezien de laatste jaren in Gaasterland. Helaas nooit op mijn laken. Op 11 mei, heel laat kwam deze op mijn laken in het Oosterschar. Dit is een zeer zeldzame soort hier in Friesland.

Spilosoma urticae (sneeuwbeer)



In 2003 heb ik deze soort een keer gezien in de Teroelster Sipe, vlakbij Langweer. Daarna nooit meer gezien. Dus heel leuk deze soort weer te zien op 22 mei. In totaal werden er 3 exx. gezien tussen 22 mei en 17 juni in het Oosterschar.

Foto's bij dit artikel: Andy Saunders

Op zoek naar de dennenbandspanner Andy Saunders

De dennenbandspanner (*Pungeleria capreolaria*) is een nieuwe soort hier in Friesland. De vlinder vliegt tussen mei en september, maar is meestal gezien rond september. Ik vroeg me af of de soort ook in Gaasterland voorkomt. Daar zijn de meeste dennenbomen in het zuidwesten van Friesland. Snel een whatsapp naar Durk Jelle Venema van Staatsbosbeheer om te vragen waar de meeste dennenbomen zijn in Gaasterland. Ik krijg van Durk een kaart waar grove den en ook zwarte den staat. Perfect, nu weet ik waar ik moet zijn. Van Reinder Wijma hoorde ik dat de vlinder op fijnspar zit en niet op den. Ah, plan twee, snel weer een whatsapp naar Durk om te vragen of er ook fijnspar is in Gaasterland. Gelukkig kwam er snel een antwoord met daarbij de opmerking 'Wat een stomme Nederlandse naam 'dennenbandspanner' als hij op fijnspar zit.' Gelukkig staat er ook fijnspar, in de Bremer Wildernis. Dus op 7 september naar de Bremer Wildernis. Het was een koude avond zonder wind. Het begon heel rustig, weinig vlinders op licht en helemaal niks op smeer. Toen kwam er een spanner waarbij ik eerst dacht aan een

Thera-soort, maar het leek iets anders. Ja het is hem, de dennenbandspanner! Zo'n leuk gevoel als je doelsoort vindt! Een succesvolle avond dus!



dennenbandspanner
(*Pungeleria capreolaria*)

Prachtige micro achtertuin Sneek

Andy Saunders

Op 20 Augustus 2024 zat deze beauty in mijn tuinval hier in Sneek. Het is *Ypsolopha sequella* (panterspitskopmot), een nieuwe soort voor mij. Micro's kunnen ook mooi zijn! De rupsen leven op Spaanse aak en Noorse esdoorn. Tegenover mijn voortuin zijn daar genoeg van.



De panterpitskopmot (*Ypsolopha sequella*).



In Engeland heet de panterspitskopmot: "The Pied Rabbit Moth". Je ziet wel waarom!

Foto's bij dit artikel:
A.Saunders

Vlinders in en om Easternijtsjerk 2024 Luut de Zee

Ook dit jaar heb ik weer in en om mijn woonplaats Easternijtsjerk vlinders geteld. Als ik de aantallen dagvlinders vergelijk met andere jaren, heb ik in 2024 meer atalanta's, dagpauwogen en groot koolwitjes gezien. De atalanta's waren vooral heel talrijk in onze tuin. De pruimenbomen zaten goed vol met pruimen en daar hebben we veel potjes pruimenjam van gemaakt. Maar er vielen ook veel pruimen op de grond en rottende pruimen lieten we hangen. Dit lokte vooral veel atalanta's. Eind augustus/begin september fladderden er soms wel 50 atalanta's in en om de pruimenbomen. De vele dagpauwogen waren in overeenstemming met het landelijke beeld. De rupsen van de dagpauwoog hadden dit jaar door de vele regen volop brandnetels om van te eten en dat leidde tot veel vlinders. Ook het groot koolwitje had een goed jaar in 2024. De kleine vos doet het hier in het noorden van Friesland relatief goed ten opzichte van de rest van Nederland. Zo was ik op 18 augustus bij Wierum achter de zeedijk. Daar bloeiden volop akkerdistels en hier vlogen tientallen exemplaren van de kleine vos. We hadden dit jaar ook nog een nieuwe soort in onze tuin. Weliswaar geen zeldzame soort, maar dit jaar hadden we voor het eerst een kleine vuurvliinder in onze tuin, nectar drinkend op ijzerhard. Helaas heb ik dit jaar

geen hooibeetje bij ons in de tuin gezien, in voorgaande jaren zag ik er altijd wel een aantal, al waren dat ook geen grote aantallen.

Dit jaar heb ik ook weer mijn routes voor het meetnet dagvlinders gelopen. Deze routes lopen door agrarisch gebied en zijn niet echt soortenrijk. Door omstandigheden heb ik de routes iets minder vaak gelopen dan voorgaande jaren. Het aantal vlinders dat ik heb geteld is dan ook logischerwijs lager. Net als andere jaren was het klein koolwitje verreweg de meest getelde soort, in 2024 was 64% van alle getelde vlinders een klein koolwitje. En verder heb tijdens het lopen van mijn routes geen bijzondere soorten gezien, alleen de zeer algemene soorten die je bijna overal kan verwachten.

Ik heb ook weer een aantal keren de lichtval en een lamp met een laken in de tuin gezet. Het aantal waargenomen vlinders is wat lager dan vorig jaar, maar ik heb wel beduidend meer soorten gezien. Het is niet verbazingwekkend dat de huismoeder (*Noctua pronuba*) en de buxusmot (*Cydalima perspectalis*) het meest geteld zijn. De buxusmot had ik vorig jaar voor het eerst en dat is nu dus al een van de meeste waargenomen soorten. Ik houd mijn hart vast voor de buxushagen van onze burens, die er nu nog prachtig groen bij staan. Ik werk in Damwâld en daar maak ik weleens wandeling tijdens de lunchpauze. Dat is ongeveer 10 km naar het zuiden en daar zijn de meeste buxushagen compleet kaalgevreten. Ik vrees in de komende jaren eenzelfde lot voor de buxushagen bij ons in de straat. Een aantal andere soorten vind ik nog wel het vermelden waard. Zo had ik op 12 augustus een roodbont heideuiltje (*Anarta myrtilli*) op het laken zitten. Dit is geen zeldzame soort in Nederland, op de zandgronden in het binnenland en in de duinen in het noorden van Nederland is het een vrij gewone soort. Maar in het noordelijk kleigebied van Fryslân is het wel een bijzondere waarneming. Bovendien vind ik het een prachtig beestje. Een soort die wel zeldzaam is, is de Florida-uil (*Spodoptera exigua*). Deze trekvlinder uit Zuid-Europa zat in september twee keer op mijn laken. Deze vlinder is in 2024 in Nederland duidelijk meer waargenomen dan in voorgaande jaren zoals wel meer trekvlinders. Nog een trekvlinder die ik vorig jaar voor het eerst in onze tuin zag en dit jaar weer heb waargenomen is de zuidelijke grasuil (*Mythimna vitellina*).

In het najaar heb ik ook vaak gesmeerd. Dat doe in de strook bos van ongeveer 10 meter breed die aan onze achtertuin grenst. Hier staan vooral essen, waarvan een deel er niet al te florissant meer uitziet, esdoorns en meidoorns. Ik doe stroop op ongeveer 10-15 bomen. Dat leverde ook een aantal verrassingen op. De soort die ik het vaakst aantrof op smeer was de bruine herfstuil (*Sunira circellaris*). Op 23 oktober telde ik maar liefst 60 exemplaren van deze soort. Daarnaast mocht ik ook nog een paar zeldzame soorten verwelkomen. Op 8 oktober was mijn stroop bijna op en ik besloot de laatste restjes die avond toch maar op de bomen te smeren. En dat was niet voor niets. Die avond zag ik een blauwvleugeluil (*Peridroma saucia*), een vrij zeldzame trekvlinder die vooral langs de kust wordt waargenomen. Maar dat

was nog niet alles. Naast de blauwvleugeluil zat nog een zeldzame soort, de bruine essenuil (*Lithophane semibrunnea*). Tussen de vleugels van deze vlinder is in rusthouding een zwartachtige, vaak blauw glanzende rugstreep zichtbaar waarop zich tenminste twee duidelijke haarbosjes bevinden.

Een andere leuke soort was de iepengouduil (*Xanthia gilvago*), die de iep als



Bruine essenuil
(*Lithophane semibrunnea*)



blauwvleugeluil
(*Peridroma saucia*)

waardplant heeft zoals de naam al doet vermoeden. Iepen zijn hier in de omgeving genoeg te vinden. Tenslotte is de vuursteenvlinder (*Habrosyne pyritoides*) die op 7 oktober op mijn smeer aantrof vermeldenswaardig. Deze prachtige vlinder is heel algemeen, maar volgens de website van de Vlinderstichting is de vliegtijd is van half juni tot begin augustus in één generatie, een tweede partiële generatie is zeldzaam. Ik vermoed dat het exemplaar bij ons in de tuin een van de zeldzame tweede generatie was.

Al met al toch weer genoeg interessante beesten voor mij en elk jaar komen er weer soorten bij. Ik ben benieuwd welke nieuwe soorten ik in 2025 mag noteren.

Foto's bij dit artikel: L. de Zee

Eerst een woord van dank vooraf.

Veel van deze soorten, die hieronder worden beschreven, had ik niet gezien ware het niet dat Gerrit of Reinder mij vroeg om mee te gaan naar hun favoriete vlinderplekjes en dát liet ik mij geen 2x zeggen. Zelf heb ik geen vergunningen, maar daar boven op durf ik niet alleen 's nachts op pad. Dus die nachtelijke tripjes, met één van hun, zijn uitgelezen kansen. En natuurlijk de gezamenlijke excursies van onze werkgroep niet te vergeten!

Mijn eigen tuin moet ik zeker niet onderschatten, want daar kwamen ook weer fraaie exemplaren aanvliegen. In totaal heb ik 76 nieuwe waarnemingen kunnen aanschouwen, dit jaar. Nieuwe waarnemingen in de vorm van imago, rups, ei of copula. Af en toe zag ik ook leuke kleurvarianten voorbijkomen. De *Conistra rubiginea* (gevlekte winteruil), zag ik voor het eerst op 10-03 op mijn laken in onze tuin. Het is een vrij algemene soort, maar waarschijnlijk op dat moment de meest noordelijkste vondst van Nederland. Op 17-03, kroop een rups van *Noctua fimbriata* (breedbandhuismoeder) aan mij voorbij, tijdens het wieden in onze tuin. Op 19-03 kreeg ik een berichtje (tijdens mijn werk), dat we vanavond met een selectief groepje gingen lichten bij Ravenswoud om te kijken of de *Endromis versicolora* er misschien te vinden is...óf ik mee wilde/kon? En óf ik mee wilde!



Endromis versicolora
(gevlamde vlinder)

Deze kans sloeg ik niet af. Er stonden 5 lakens opgesteld langs een zandpad met aan een kant een groot berkenbos, wat de waardplant is van de rups. We zagen die avond maar liefst 12 vrouwtjes en 1 mannetje! Een enorm succes met deze prachtige vlinders! Maar ik had nog meer succes op die avond, want er streken nog 4 nieuwe soorten neer: *Conistra erythrocephala* (roodkopwinteruil), *Cerastis rubricosa* (rode vlekkenuil), *Semioscopis alvellanella* (berkenplatlijfje) en de *Acleris cristana* (diamantborstelste) landde voor het eerst op mijn eigen laken. Op 29-03 kwam de *Pachynemina hippocastanaria* (grijze heispanner) onze tuin voor het eest bezoeken.

De *Lampropteryx suffumata* (fraaie walstrospanner) mocht ik voor het eerst onder ogen komen, toen Gerrit mij vroeg om op **06-04** mee te gaan naar Lauwersoog. We hadden totaal 21 exemplaren. Deze soort zit daar heel goed. Heb een vrouwtje mee naar huis genomen om eitjes af te laten zetten. Zij heeft inderdaad eitjes afgezet op walstro. Rupsjes hebben zich goed ontwikkelt en uiteindelijk verpopt. Nu afwachten tot voorjaar 2025, voor de nieuwe imago's. En dan weer vrijlaten in Lauwersoog.



Lampropteryx suffumata (fraaie walstrospanner), vlinder en rups

Op **01-05** een nieuwe micro op het laken: de *Cydia strobilella* (kegelbladroller). De avond erop (**02-05**) werd ik uitgenodigd door Reinder om mee te gaan naar het Blauwe Bos (BB) te Haule en daar werd ik weer getraceerd met 5 nieuwe microsoorten: *Gynnidomorpha alismiana* (alismabladroller), *Semioscopis steinkellneriana* (meidoornplatlijf), *Ancylis mitterbacheriana* (oranje haakbladroller), *Epinotia argyrana* (fruitdwergbladroller) en de *Pseudotelphusa scalella* (pronkpalmpot). In onze kas, zitten af en toe ook vlinders. Die vliegen naar binnen, wanneer de ramen en/of deur open staan met warme dagen. Zo vloog er op **05-05** een *Chrysoesthia sexguttella* (zeshlekstmot) rond. De avond daarna (**06-05**) mocht ik weer mee naar het BB, ook Herre was erbij. Het was wat helder/mistig en fris. Onze doelsoort was de *Minucia lunaris* (grijs weeskind). Daar is van bekend dat het een late vlieger is, zo rond 01:00 uur op smeer en of laken. Dus ik had uiteraard ook smeer meegenomen. Herre had wat bomen gesmeerd in de buurt van Reinder zijn laken en ik dichtbij mijn laken. Af en toe gekeken, maar telkens niets, geen enkele soort ook!



Minucia lunaris (grijs weeskind).

Tegen 01:00 uur kwam Reinder naar mij en zei ik wil nog één keer bij “jouw” bomen langs. “Dan ga ik met je mee”, riep ik. Uitgerust met vangnet, fotocamera en potje, liepen we langs de bomen en warempel bij de laatste boom, daar zat ie. Reinder wilde deze vangen om een mooie foto te maken, maar ik zei mag ik nu alvast even een foto maken. En dat deed ik, daarna de zaklamp er weer op schijnen en weg was hij! Gelukkig hadden we de foto nog! De *Epinotia tetraquetra* (vierkantoogbladroller), was ook nog nieuw op die avond.

De vlinderval werd af en toe ook geplaatst in onze tuin. En op **17-05** zaten daar 2 nieuwe micro's in: *Platyedra subcinerea* (kaasjeskruidmot) en de *Cochylis nana* (vroeg dwergbladroller). Een dag later (**18-05**) hadden we een excursie van de werkgroep naar de Compagnonsbossen te Ravenswoud. Overdag hebben we leuke dingen gezien, waaronder een *Synanthedon culiciformis* (berkenglasvlinder), die we via feromonen lokte in een berkenbosje. Daar zagen we nog een mooi groepje van de *Nymphalis polychloros* (grote vosrupsen). 's Nachts was het helder met +/- 19 graden. Met 56 macro's niet slecht voor die nacht, waaronder een nieuwe dwergspanner voor mij: *Eupithecia lariciata* (lariks-dwergspanner). Weer een avondje en nacht in



Lauwersoog op **21-05**, samen met Gerrit. Bijna 60 macro's en 15 micro's. Dit resulteerde in een prachtige nieuwe spanner: *Melanthia procellata* (witvlekbosrank-spanner) en ook een mooi gekleurde bladroller: *Ancylis laetana* (witte haakbladroller).

Melanthia procellata
(witvlekbosrankspanner)



Hypena crassalis
(bosbessnuituil)

Op **02-06** mocht ik weer mee naar BB, met Reinder. En daar kreeg ik toch wel één van de mooiste spinneruultjes op mijn laken: *Hypena crassalis* (bosbessnuituil), een vrouwtje. Mannetjes zijn net wat anders gekleurd. En een nieuwe micro: *Strophedra nitidana* (zwarte eikenbladroller).

Een week later (**09-06**)

ging ik alweer naar het BB. Deze avond was bijzonder, qua temperatuur (13 graden) en aantallen (67 macro's en 17 micro's). Het was bewolkt en vrijwel geen wind. En vlak langs ons ging nog een bui. Hier werd ik ook blij verrast door de mooie nieuwe soorten: *Trisateles emortualis* (geelijnsnuituil) en de *Diacrisia sannio* (roodbandbeer).

En daar zat ook ineens een mannetje van de *Hypena crassalis* (bosbessnuituil). In de vlinderdval van mijn eigen tuin zat een hele mooie vedermot: *Stenoptilia pterodactyla* (ereprijsvedermot), op **14-06**. Die wordt niet zo vaak gezien. Hier in de vriezer, liggen verschillende soorten feromonen van verschillende wespvlinders. Op **23-06** tóch maar eens de feromonen van de *Synanthedon tipuliformis* (bessenglasvlinder) in onze tuin opgehangen bij een rode aalbesstruik. Het was binnen 10 minuten raak! Uiteindelijk kwamen er twee op af! Het BB werd weer bezocht op **02-07** met Reinder. Het was een bewolkte avond, met vlak voor onze komst nog een klein buitje en niet erg warm; 13 graden. Er kwam een spanner aangevlogen en ik herkende deze niet direct. Was wat onrustig, dus toch maar gevangen. Met dit beestje naar Reinder en die vond het ook maar een apart spannertje. Na wat speurwerk, kwamen we tot de conclusie dat het de *Mesotype didymata* (pijlkruidspanner) moest zijn! Reinder was erg blij met deze vangst voor het BB! De Nederlandse naam is wat raar, want volgens Het Nachtvlinderboek van Jeroen Voogd is de rups polyfaag. Bij de toelichting van wetenschappelijke namen op Vlinderstichting.nl stond dat didymus, tweeling of dubbel betekent. Deze dubbele vlekjes op Lepiforum.de wat beter bekeken en bij sommige foto's aldaar



Mesotype didymata
(pijlkruidspanner)

lijken die vlekjes op een pijlkruidblad. Je leest nergens dat daar de naam vandaan komt (als dat zo is), maar het is wel opvallend dat die vlekjes erop lijken. Ook kwam er nog een vreemd gekleurde *Idaea*

seriata (paardenbloemspanner) op het laken zitten. Dit is de donkere vorm van dit spannertje, een aberratie.

Op **19-07** werd er weer een bezoek gebracht naar Lauwersoog met Gerrit. Het was zo'n 18 graden, half bewolkt. Een goede vangst met 94 macro's en 40 micro's, waaronder 3 nieuwe micro's voor mij: *Coleophora alcyonipennella* (metaalkokermot), *Apotomis lineana* (bruine marmerbladroller) en *Ypsolopha vittella* (zwartvlekspitskopmot). Een dag later (**20-07**) in mijn eigen tuin nog 2 nieuwe micro's: *Acrobasis consociella* (eikentopspinselmot) en *Gypsonoma minutana* (rode populierenbladroller).

De *Papilio machaon* (koninginnepage) kwam onze tuin op **24-07** en **06-08** bezoeken, wat een prachtige dagvlinder is dit toch! Ook de *Macroglossum stellatarum* (kolibrievlinder) liet zich in onze tuin zien op **28-07**. De avond daarna (**29-07**) stond ik weer in het BB met Reinder. Het was helder en we hadden ook weer bomen gesmeerd. Er kwam voor mij een nieuwe dwergspanner op het laken zitten: *Eupithecia goossensiata* (struikheidedwergspanner), deze is recentelijk tóch weer als een eigen soort gekwalificeerd. Werd eerst als ondersoort van *absinthiata* genoteerd, maar er is een groot DNA-verschil te zien. Dan ook nog 3 nieuwe micro's: *Psoricoptera gibbosella* (eikenborsteltje), *Acrobasis suavella* (roodstreepmutsjeslichtmot) en *Catoptria margaritella* (gelijnde vlakjesmot). En het was een vruchtbare avond, want we hadden op twee lakens verschillende copula's van *Eilema complana* (streepkokerbeertje) en *Pelosia muscerda* copula (muisbeertje), maar ook een *Eupithecia absinthiata* (egale dwergspanner) verscheen op Reinder z'n laken.

De *Ipimorpha retusa* (heremietuil) kwam voor het eerst bij mij op het laken op **31-07** te Noordwolde met Reinder. Hetzelfde gold voor *Mesoleuca albicillata* (brummelspanner), die ik in het BB aantrof op **12-08**. Deze soort hadden we wel eens met een excursie van VWF overdag gezien in het BB en komt ook niet snel op

het laken, meestal wordt deze overdag uit de vegetatie opgeschrikt. Op **18-08** (het was volle maan, helder en 14 graden) werd ik blij verrast in mijn eigen tuin met een bezoek van *Eilema caniola* (vaal kokerbeertje) en ook nog 2 stuks. Het blijft soms lastig om deze te onderscheiden van *Eilema complana* (streepkokerbeertje), maar als de vlinders mooi vers zijn, zijn de verschillende kenmerken goed te zien. Een wenssoort was o.a. de *Mniotype satura* (roestuil) te mogen aanschouwen. En dit gebeurde dan ook op **27-08** in het BB, zelfs 2 exemplaren op het laken! Reinder wist een plekje, waar hij die soort al eens had gevangen. We hadden ook bomen gesmeerd, maar daar zat deze niet op. Op Vlinderstichting.nl stond geschreven dat deze soort met name op smeer komt. Er is nu een regel aan toegevoegd, dat deze ook op licht komt. Ook zag ik die avond nog een prachtige nieuwe micro: *Phiaris palustrana* (vosrode lijnbladroller).

Voor het eerst op een vrouwtje *Ennomos erosaria* (gehakkelde spanner) gelet op het laken in mijn tuin op **30-08**. Dit vrouwtje in een kweekkooi geplaatst samen met berkentakjes en 2 dagen later had ze prachtige eitjes in strengen gelegd en het lijken net kleine edelstenen.



Eitjes van *Ennomos erosaria* (gehakkelde spanner)

Ook van *Ennomos fuscantaria* (essenspanner) én *Ennomos alniaria* (geelschouder-spanner) vrouwtjes kunnen wegvangen op **06-09** in eigen tuin. Deze respectievelijk voorzien van essen- en berkentakjes. En ook deze vrouwtjes hebben prachtige eitjes neergelegd. Een vrouwtje ontdekken van de *E.fuscantaria* is nog niet zo makkelijk, want de dag erna had ik er 10 op het laken, maar alle mannetjes!

De *Tiliacea citrago* (lindegouduil) kwam voor het eerst een bezoek brengen aan onze tuin op **15-09**, waar ik zeer blij mee was! Nog een wenssoort was de *Diloba caeruleocephala* (krakeling) te zien. Het blijft gek dat deze nog nooit in onze tuin is



Euchromius ocella (tandjesmot)

verschenen, daar de waardplant eik is. Maar ja, dat zegt natuurlijk niet alles. Habitat e.d. speelt ook een belangrijke rol. Ik kreeg het geluk op **22-09** in het BB, 2 stuks! Ook hieruit blijkt dat het lastig is om een vrouwtje hiervan aan te treffen, want op **07-10** had ik 40 exemplaren op het laken in het BB en allemaal mannetjes! In de vlinderval (op **24-09**) zat ook weer een zéér leuke micro, de *Euchromius ocella* (tandjesmot), 2 stuks. Dit is een trekvlindertje en werd al op verschillende plekken waargenomen dit jaar.

Op de valreep van dit geschreven stukje, ving ik 's avonds nog een 3 vrouwtjes *Rhizedra lutosa* (herfstrietboorder) op **26-10** in onze tuin. Eentje bewaard in een kweekkooi en zag dat er ook al eitjes gelegd zijn.

Een hele opsomming van leuke tot zeer bijzondere waarnemingen en waar ik nog mooie kweekjes aan over heb gehouden. Hoe dat verloopt, lezen/horen jullie volgende keer weer.

Foto's bij dit artikel: A. van der Veen

Mutatie ledenlijst

Nieuwe leden:

De heer J. Westra
De Nije Oanliz 15
9084 AN Goutum

De heer E. Boerma
Quintuslaan 7
9722 RS Groningen

De heer J. de Vries
Het Blauwgras 33
9203 HJ Drachten

Afmelding als lid:

Mevrouw A. Eizenga
Grou

Adreswijziging:

De heer B. Roosma
Leeuwerikstraat 115
9201 SR Drachten

Overleden:

De heer J.H. Boersma - Oldekerk

Noteer deze data in uw agenda!

Donderdag 21 november Najaarsbijeenkomst Vlinderwerkgroep Friesland in de Fûgelhelling te Ureterp, aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 11 januari 2025 Determinatiedag bij fam. Sinnema te Hemrik, aanvang 10.30 uur.

Vlinderwerkgroep Friesland

Bestuur

Siep Sinnema	voorzitter Sparjeburd 29 tel. 0516-471222	8409 CK Hemrik siepsinnema@gmail.com
Gerard Bergsma	secretaris Bosweer 29 tel. 0516-432414	8426 GS Appelscha bergsmagj@ziggo.nl
Luut de Zee	penningmeester Mûnewei 16 tel. 06-50656442	9137 RJ Oosternijkerk luutdezee @gmail.com
Gerrit Tuinstra	bestuurslid De Twee Gebroeders 214 tel. 0512-518246	9207 CB Drachten g.tuinstra14@gmail.com
Anneke van der Veen	bestuurslid Provincialeweg 21 tel. 0594-659791	9865 AA Opende vdveena@home.nl
Contributie	€ 10,00 per jaar. Girorekening NL68 INGB 0007 2232 59 t.n.v. L.D. de Zee, Oosternijkerk	
Redactieadres	Sparjeburd 29 8409 CK Hemrik e-mail adres: siepsinnema@gmail.com info@vlinderwerkgroepfriesland.nl	
Vlinderwerkgroep Friesland op internet:	www.vlinderwerkgroepfriesland.nl	
e-mail adres:	info@vlinderwerkgroepfriesland.nl	